

بسم الله الرحمن الرحيم

دخول معنا و زیبایی در کالبد معماری اسلامی ایران

تیلا غلامی کوتنایی

دانشجوی کارشناسی ارشد گروه معماری رشته معماری داخلی، واحد لاهیجان، دانشگاه آزاد اسلامی، لاهیجان، ایران

Gholami.tila@gmail.com

استاد راهنما: دکتر مهسا دلشاد

چکیده:

در هنگام بحث در مورد طراحی برای زندگی انسان با هنر و مفاهیم زیبا شناسانه روبرو می شویم. زیبایی شناسی پدیده ای کاملاً حسی است که تنها انسان به عنوان اشرف مخلوقات و دارای قوه تعقل، قادر به درک آن می باشد. ما در اسلام اعتقاد داریم هر زیبایی نشانی از حق تعالی است و تلاش معماران سنتی اسلامی دخیل کردن زیبایی حق در آثار و بناهاست. معماری هنر ساختن فضا و فضا عصاره معماری است. در هنر طراحی و معماری، فضا از جهان تجریدی فضای ذهنی و روابط منطقی آن آغاز می شود و به فضای عینی و عملی می انجامد. بحث زیبا شناسی در معماری به مبانی کیفی و نظری در هر طراحی مربوط می شود که طراحی را بیشتر به بررسی عناصر خلق زیبایی هدایت می کند، از طرفی عوامل بسیار زیادی مانند قابلیت استفاده، ساختار، مقاومت مصالح، مسائل مالی و بلاخره ضوابط ساختمانی باعث شده است تا آزادی عمل در طراح برای خلق زیبایی تا حدودی وجود نداشته باشد. در معماری، زیباشناسی به عنوان تنها عامل که مورد توجه قرار می گیرد نمی باشد اما از اینکه نقش بسیار مهم و اصلی در طراحی معماری دارد شکی در آن نیست. زیباشناسی معماری کاری فلسفی است به این معنی که صرفاً هنری، تاریخی، روان شناختی، جامعه شناختی و امثال آنها نیست و اگرچه از این عناصر استفاده می کند ولی باید با توسل به فلسفه گام هایی نیز بردارد. در معماری اسلامی ایران معنا، زیبایی، شکل و سازه چهار عامل اصلی هستند که با ترکیبی متناسب از آنها معمار سنتی قادر است نقشی از جهان معنا را در عالم متجلی سازد. وجود یک ارتباط منطقی و منسجم بین این عوامل بوده است که در دوره اسلامی معماران ایرانی را در موقعیتی ممتاز قرار داده است. یکی از بزرگترین چالشهای معماری امروز عدم وجود ارتباط منسجم بین عوامل تشکیل دهنده آن می باشد. علت اصلی این نقیصه دور شدن از آموزه ها و ریشه های معماری سنتی است که منجر به تفکیک مراحل گوناگون فرایند طراحی و ساخت، تغییر در روند آموزش معماران و شتاب و سرعت ساخت و ساز شده است. به منظور دستیابی به چگونگی برقراری ارتباط مابین عوامل غیر کالبدی (معنا و زیبایی) و عوامل کالبدی (عملکرد، فرم، هندسه و سازه) در معماری ابتدا لازم است تا به تحلیل مصادیقی پرداخت که ارتباط را به اعلی درجه دارا باشند. به این منظور مساجد برجسته تاریخی به یادگار مانده از قرون پیشین که تجلی معنا در کالبد آنها در طی اثبات رسیده است به عنوان نمونه های مطالعاتی انتخاب گردیدند. پس از تعریف مشخص هر کدام از مقولات معنا، زیبایی، هندسه و سازه، چگونگی ارتباط و نحوه بکارگیری آنها در بناهای تاریخی ایران تشریح میشود.

واژگان کلیدی: زیبایی شناسی، معنا، معماری اسلامی، فلسفه